

Protokollsutdrag

MÖTESINSTANS

KYRKOSTYRELSENS ARBETSUTSKOTT

DATUM FÖR MÖTET	TID	PLATS
2021-11-09	18:00 – 16:00	Kyrkokansliet/teams

§ 147

KAE 2021-0005

Fördelning av kyrkoantikvarisk ersättning till nationella kunskapsutvecklingsprojekt ramår 2022 BeslutArbetsutskottet **beslutade**

att för ramår 2022 fördela 1 287 210 kronor i kyrkoantikvarisk ersättning ur den nationella ramen till fem nationella kunskapsutvecklingsprojekt inom kyrkligt kulturarv, enligt **prot.bil. 2**

att fastställa utökade villkor för de nationella kunskapsutvecklingsprojekten för ramår 2022, enligt **prot.bil. 3**

att delegera till generalsekreteraren att – i enlighet med villkor 25 i de av kyrkostyrelsen fastställda villkoren för kyrkoantikvarisk ersättning – bevilja ett års förlängd dispositionstid och att vid behov omfördela beviljade nationella projekt mellan ramår.

Ärendebeskrivning

Kyrkostyrelsen beslutade 21 februari 2018 (§ 31) om en ny fördelningsmodell för kyrkoantikvarisk ersättning och 23–24 oktober 2019 (§ 172) fattade arbetsutskottet beslutet att för varje ramår fördela 1 procent av den kyrkoantikvariska ersättningen till den nationella ramen under fördelningsperioden 2021–2025. Nationella projekt som tilldelas kyrkoantikvarisk ersättning ska följa gällande villkor och handbok för den kyrkoantikvariska ersättningen samt det nationella programmet för kunskapsutveckling inom det kyrkliga kulturarvet. Efter utlysning inför ramår 2022 inkom sju ansökningar: två förstudier, fyra nya kunskapsutvecklingsprojekt och ett fortsättningsprojekt. Efter en inledande beredning med bland annat remiss till Riksantikvarieämbetet har den av generalsekreteraren tillsatta beredningsgruppen förberett ett förslag till fördelningsbeslut.

Arbetsutskottet fick en presentation av beredningsgruppens förslag till fördelning av kyrkoantikvarisk ersättning till nationella kunskapsutvecklingsprojekt för ramår 2022. Vidare föreslogs att den fortsatta avtalsprocessen ska effektiviseras genom att arbetsutskottet – i enlighet med villkor 24 i de av kyrkostyrelsen fastställda villkoren för kyrkoantikvarisk ersättning – fastställer utökade villkor för de nationella projekten. Slutligen föreslogs att arbetsutskottet ska delegera till generalsekreteraren att med stöd av villkor 25 bevilja ett års förlängd dispositionstid och att vid behov omfördela beviljade nationella projekt mellan ramår. Arbetsutskottet diskuterade fördelningsförslaget.

Justerandes signatur

Utdragsbestyrkande

Protokollsutdrag

MÖTESINSTANS

KYRKOSTYRELSENS ARBETSUTSKOTT

DATUM FÖR MÖTET

TID

PLATS

2021-11-09

18:00 – 16:00

Kyrkokansliet/teams

Justerandes signatur

Utdragsbestyrkande

Kyrkoantikvarisk ersättning till nationella kunskapsutvecklingsprojekt ramår 2022

Projektname	Förstudie	Nytt projekt	Fortsätt projekt	Kunskaps utv-område	Totalkostnad	sökt KAE	Förslag till beslut	Ersättnings-nivå
Materialteknisk undersökning av medeltida muralmålningar	x			2	247 640	198 112	198 100	80%
Dendrokronologi i Västergötlands kyrkor		x		4	448 473	372 573	372 500	83%
Vetenskaplig konferens medeltida kyrktak		x		1	277 869	94 476	94 470	34%
Digitalt tillgängliggörande av kyrkans föremål. Beskrivande lexikon			x	4	614 293	522 149	522 140	85%
Mötesplats för Kulturarv - Lärande – Besöksnäring	x			4	250 072	100 029	100 000	40%
Kvalitetssäkring av konserveringsarbeten inom Svenska kyrkan		x		1	1 783 944	1 507 444	-	0%
Våra heliga rum. Historia, nutid, framtid.		x		4	2 064 129	805 129	-	0%
							1 287 210	

DOKUMENT		DIARIENUMMER	
Utökade villkor för nationella kunskapsutvecklingsprojekt finansierade med kyrkoantikvarisk ersättning ramår 2022		KAE 2021-0005	
FASTSTÄLLT AV	DATUM	DOKUMENTTYP	VERSION
Kyrkostyrelsens arbetsutskott	10 november 2020	Villkor	

Utökade villkor för nationella kunskapsutvecklingsprojekt finansierade med kyrkoantikvarisk ersättning ramår 2022

Dessa utökade villkor fastställdes av kyrkostyrelsens arbetsutskott den 10 november 2021 i samband med beslut om finansiering av nationella kunskapsutvecklingsprojekt med kyrkoantikvarisk ersättning för ramår 2022.

De utökade villkoren gäller för samtliga nationella kunskapsutvecklingsprojekt som beviljats medel från ramår 2022, utöver *Villkor för kyrkoantikvarisk ersättning 2.0*.

Efter kyrkostyrelsens beslut om fördelning av kyrkoantikvarisk ersättning till nationella kunskapsutvecklingsprojekt underrättas projektens huvudsökande om beslutet. För projekt som beviljas kyrkoantikvarisk ersättning medföljer ett beslutskontrakt som upprättas mellan Trossamfundet Svenska kyrkan (Trossamfundet) och den projektansvariga medelsförvaltaren (nedan kallad medelsförvaltaren). Till beslutskontraktet bifogas bilagor, däribland dessa utökade villkor.

Definitioner av begrepp i dokumentet

<i>Huvudsökande</i>	<i>Juridisk person som står som ansvarig för en ansökan om kyrkoantikvarisk ersättning för ett nationellt kunskapsutvecklingsprojekt.</i>
<i>Medelsförvaltare</i>	<i>Den huvudsökande är mottagare och förvaltare av de medel som beviljas projektet.</i>
<i>Projektansvarig</i>	<i>Den huvudsökande är medelsförvaltare och ansvarig för projektets genomförande.</i>
<i>Projektledare</i>	<i>Ansvarig person för projektet hos projektansvarig medelsförvaltare som finns angiven i projektets ansökan.</i>
<i>Medsökande</i>	<i>Medverkande organisation/aktör i projektet som finns angiven i projektets ansökan.</i>
<i>Projektbeställare</i>	<i>Trossamfundet Svenska kyrkan är den formella beställaren av projektet och kontraktspart i beslutskontraktet.</i>
<i>Projektföljare</i>	<i>Person vid kyrkokansliet som utses att följa projektet av enheten för kulturarvsstöd, kyrkokansliet.</i>
<i>Beslutskontrakt</i>	<i>Det dokument som anger projektets innehåll och ramar samt vad projektet ska resultera i. Beslutskontraktet är bindande mellan parterna och dessa utökade villkor är bifogade beslutskontraktet.</i>

1. Kyrkoantikvarisk ersättning

Den kyrkoantikvariska ersättningen är statens ersättning till Trossamfundet för kulturhistoriskt motiverade kostnader som uppstår i samband med vård och underhåll av de kyrkliga miljöer som skyddas av kulturmiljölagens 4:e kapitel. Användningen av den kyrkoantikvariska ersättningen regleras genom Kulturmiljölagen 1988:950 4 kap. 16 § och av *Villkor för kyrkoantikvarisk ersättning 2.0* (nedan kallad Villkoren). I *Handbok för arbetet med kyrkoantikvarisk ersättning 2.0* (nedan kallad Handboken) uttolkas och exemplifieras villkorens fördelning, användning och redovisning.

Villkor och handbok finns att ladda ned på Svenska kyrkans hemsida, <https://www.svenskakyrkan.se/kunskapsutveckling-kulturarv>.

2. Beslutskontrakt

Beslutskontraktet upprättas i två exemplar mellan medelsförvaltaren och Trossamfundet. Beslutskontraktet ska skrivas under av båda parter och ett exemplar skickas tillbaka till Trossamfundet inom en månad efter att den huvudsökande mottagit beslutet. I beslutskontraktet specificeras hur projektets ansökan och projektbudget ska ligga till grund för projektets genomförande och om det i kyrkostyrelsens beslut finns eventuella ytterligare utökade villkor kring genomförandet.

3. Ansvar

Den huvudsökande organisationen är ansvarig för projektet och är tillika medelsförvaltare. Medelsförvaltaren och projektledaren ansvarar gentemot Trossamfundet för det nationella projektet enligt dessa villkor och upprättat beslutskontrakt. Medelsförvaltaren och projektledaren är ansvariga för den ekonomiska redovisningen av projektet gentemot Trossamfundet inklusive projektets medfinansiering. Medelsförvaltaren och projektledaren är ansvariga för att de medsökande uppfyller sina åtaganden enligt projektansökan och projektbudget. Medelsförvaltaren och projektledarens rättigheter och skyldigheter i förhållande till Trossamfundet får inte överföras på annan utan Trossamfundets medgivande.

4. Dispositionstid

Den kyrkoantikvariska ersättningen ska disponeras i överensstämmelse med projektansökan och projektbudget, samt i enlighet med dessa villkor och upprättat beslutskontrakt.

Ersättningen disponeras under ramårets dispositionstid, från den 1 januari år 1 till den 31 december år 2. I kyrkostyrelsens beslut och beslutskontraktet framgår vilket ramår som projektet beviljats medel från.

I enlighet med Villkoren kan om särskilda skäl föreligger dispositionstiden förlängas med ett år. En förlängningsansökan måste lämnas in före den 31 oktober år 2.

Ändringar som rör ersättningens disposition kan medges efter skriftlig begäran till Trossamfundet.

5. Uppföljning och rapportering

Projektet ska delrapporteras av medelsförvaltaren en gång per halvår. Halvårsrapporten ska vara Trossamfundet tillhanda senast 15 juni och 15 december varje år. En avsedd rapportmall finns att hämta på Svenska kyrkans hemsida, se länk ovan i punkt 1. Rapporten ska innehålla en beskrivning av utfört arbete, de medsökandes medverkan, kostnadssammanställning och redogörelse för eventuella avvikelser i förhållande till projektansökan och projektbudget.

Trossamfundet utser en projektföljare från kyrkokansliet som är projektets kontaktperson. Trossamfundet har rätt att granska projektarbetet och ta del av handlingar som kan lämna upplysningar om hur arbetet fortskrider. I det fall projektet tillsätter en styrgrupp eller en referensgrupp ska Trossamfundet beredas möjlighet att företrädas med en representant i gruppen.

Projektansvarig medelsförvaltare ska inför projektavslut och slutrekvisition leverera en sammanfattande slutrapport. En avsedd rapportmall finns att hämta på Svenska kyrkans hemsida, se länk ovan i punkt 1. Slutrapporten ska ha inkommit till Trossamfundet innan slutrekvisition kan utbetalas.

6. Ekonomisk slutredovisning

Projektet ska vid slutrekvisition leverera en ekonomisk slutredovisning innehållande en summering av resultat, kostnader och eventuella avvikelser. En avsedd slutredovisningsmall med tillhörande instruktioner finns att hämta på Svenska kyrkans hemsida, se länk ovan i punkt 1.

Slutrekvisition ska göras senast den 30 november under dispositionstidens andra och avslutande år enligt rutinen som beskrivs nedan i punkt 7. Vid slutrekvisition ska samtliga kostnader i projektet vara bokförda. Om kostnaderna inte hinner bokföras i tid innan den 30 november måste en förlängningsansökan lämnas in senast den 31 oktober år 2.

Vid en förlängning av projektet ska återstående medel rekvireras senast den 30 november år 3. Slutrapporten, enligt ovan i punkt 5, ska ha inlämnats för att slutrekvisitionen ska kunna godkännas.

7. Utbetalning av ersättning

Projektet har möjlighet att göra delrekvisitioner i samband med delrapporteringarna. Om skäl finns att göra tätare delrekvisitioner ska medelsförvaltaren kontakta Trossamfundet kring detta innan underskrift av beslutskontraktet.

Varje delrekvisition baseras på de kostnader som vid datumet för rekvisitionen har uppstått i projektet. Av detta belopp kan endast beviljad ersättningsnivå betalas ut. Ersättningsnivån utgår från projektets totala budget, både den del som finansieras med kyrkoantikvarisk ersättning och de delar som medfinansieras av andra finansörer genom utomstående medel och/eller nedlagd tid.

I varje rekvisition ska kostnaderna styrkas med underlag, exempelvis utdrag ur huvudbok, fakturakopior eller andra dokument. Kostnader i form av nedlagd tid kan redovisas med timrapporter där timkostnaderna räknats fram och som undertecknats av arbetsgivaren. Kostnader som uppstår hos medfinansier, i enlighet med projektets budget, skall medsändas vid rekvisition. Medelsförvaltaren ansvarar för att begära in styrkta underlag från medfinansier.

Ersättningsberättigade åtgärder i ett projekt kan utföras av anställd inom Svenska kyrkan (villkor 27 Rekvisivering). Nedlagd tid ska styrkas med timrapporter undertecknad av arbetsgivaren. Ett schablonpåslag för indirekta kostnader om 10 procent får göras. Schablonpåslaget gäller både när lönekostnader tas upp som kostnader och när de avser medfinansiering av ett nationellt projekt.

Ersättningen täcker inte kostnaderna för mervärdesskatt om medelsförvaltaren är momsregistrerad.

Rekvisitioner skickas som en PDF via epost till e-postadress;

kunskapsutveckling.kulturarv@svenskakyrkan.se

Rekvisitionen ska märkas enligt följande:

I fältet *Er referens* anges 119610-2120

På annan plats anges projektets namn, diarienumret FKAE samt referens Christina Persson.

Rekvisitionsadress:

Trossamfundet Svenska kyrkan

Fack 95800009

Box 15018

750 15 Uppsala

Betalningsvillkor är 30 dagar netto efter att erhållen rekvisition och underlag har kunnat godkännas för utbetalning. Inga fakturaavgifter får debiteras. Ev. dröjsmålsränta ska debiteras i enlighet med svensk lag.

8. Äganderätt och upphovsrätt

Trossamfundet har rätt till en i tiden obegränsad, full och oinskränkt nyttjanderätt vad avser resultatet av projektet för bland annat tillgängliggörande av detta till allmänheten. Det åligger projektansvarig medelsförvaltare att genom projektet klarera rättigheter med respektive upphovsperson avseende allt material som omfattas av projektet.

9. Spridning av resultat/Publicering

Projektledaren och övriga projektmedarbetare är skyldiga att offentliggöra och ställa projektresultat och vetenskapliga rapporter till allmänt förfogande att användas fritt.

Resultat av de nationella projekten kommer att tillgängliggöras, i oförändrat skick, för övriga enheter inom Svenska kyrkan samt för allmänheten. Tillgängliggörande av resultatet kan ske genom publicering, men inte uteslutande, på Svenska kyrkans hemsida och genom utskick av nyhetsbrev.

Båda parter är skyldiga att vid spridning av resultatet ange att framtagandet har delfinansierats med kyrkoantikvarisk ersättning samt där det är möjligt på ett korrekt och tydligt sätt ange Svenska kyrkans logotyp tillsammans med uphovspersonernas namn.

10. Etik och Hållbarhet

Svenska kyrkan har en uppförandekod för leverantörer som anger de minimikrav Svenska kyrkan ställer gällande etik samt hållbar social, miljömässig och ekonomiska utveckling. Dessa krav gäller även för de nationella projekt som finansieras med kyrkoantikvarisk ersättning. Uppförandekoden är en del av beslutskontraktet och bifogas i sin helhet till beslutskontraktet och ska signeras samtidigt som beslutskontraktet.

11. Ansvar vid fel eller brist

Vardera parten ansvarar för de direkta skador som de orsakar den andra parten genom brott mot beslutskontraktet eller genom vårdslöshet. Utebliven vinst och andra indirekta skador, såsom exempelvis utebliven förväntad besparing eller förlorad goodwill, ersätts inte. Parts ansvar under beslutskontraktet är per år begränsat till ett maximalt skadeståndsbelopp motsvarande ett hundra (100) % av den totala KAE som betalats och beräknas betalas av Trossamfundet för projektet i enlighet med beslutskontraktet. Ansvarsbegränsningarna i denna punkt ska inte gälla för skador som orsakats uppsåtligt eller av grov vårdslöshet. Ansvarsbegränsningarna ska inte heller gälla för sådana skador som orsakas genom brott mot sekretessåtagande (se punkt 12) eller intrång i tredje mans immateriella rättigheter.

Krav på skadestånd ska framställas skriftligen snarast efter det att skadan eller förlusten upptäckts för att kunna medföra rätt till ersättning.

12. Hantering av personuppgifter

Medelsförvaltaren kommer inte att behandla personuppgifter för Trossamfundets räkning. Om fullgörandet av beslutskontraktet förutsätter att medelsförvaltaren, efter beslutskontraktet har ingåtts, kommer att hantera personuppgifter för Trossamfundets räkning ska ett personuppgifts-biträdesavtal undertecknas och bifogas beslutskontraktet.

13. Sekretess

Part förbinder sig att inte utan den andra partens samtycke till tredje man lämna ut uppgifter om den andra partens affärs- eller driftsförhållanden som part har fått kännedom om i samband med genomförandet av projektet i enlighet med beslutskontraktet. Part ska genom tystnadspliktsförbindelse med personal eller andra lämpliga åtgärder se till att sekretess enligt ovan iakttas även av

anställda och av anlitad underleverantör samt dess anställda. Skyldighet att iaktta sekretess enligt denna punkt gäller inte när part enligt lag eller kyrkoordning är skyldig att lämna ut en uppgift.

14. Förtida uppsägning

Trossamfundet har rätt att, genom skriftligt meddelande, säga upp beslutskontraktet om medelsförvaltaren är på sådant obestånd att medelsförvaltaren inte kan förväntas fullgöra sina åligganden enligt beslutskontraktet eller om medelsförvaltaren på ett väsentligt sätt brister i sina åligganden enligt beslutskontraktet i övrigt eller avseende projektet och om rättelse inte sker utan dröjsmål efter skriftlig erinran, under förutsättning att underlåtenheten är av väsentlig betydelse.

15. Varumärken

Reklam, artiklar, pressmeddelanden eller meddelanden innehållande Trossamfundet eller medelsförvaltaren i full eller förkortad form eller logotyper vilka riktar sig till tredje man ska i förväg skriftligen godkännas av motparten.

16. Tvist

Tvister avseende tillämpning eller tolkning av beslutskontraktet med tillhörande bilagor ska i första hand avgöras genom förhandlingar mellan parterna, i andra hand avgöras av svensk domstol med tillämpning av svensk rätt.

Sammanfattning och beslut

Kyrkostyrelsens arbetsutskott har beslutat

- att för ramår 2022 fördela 1 287 210 kr i kyrkoantikvarisk ersättning ur den nationella ramen till fem nationella kunskapsutvecklingsprojekt inom kyrkligt kulturarv, i enlighet med det upprättade förslaget i bilaga 1.
- att enheten för kulturarvsstöd ges mandat att i enlighet med villkor 25 bevilja ett års förlängd dispositionstid, samt att vid behov omfördela beviljade nationella projekt mellan ramår.
- att utökade villkor enligt bilaga 2 ska gälla för de nationella kunskapsutvecklingsprojekten för ramår 2022.

Bakgrund

Långsiktig strategi för nationell kunskapsuppbyggnad inom det kyrkliga kulturarvet

Kyrkostyrelsen fattade 2019 beslutet att för varje ramår fördela 1 % av den kyrkoantikvariska ersättningen till den nationella ramen under fördelningsperioden 2021-2025. Målet är att den nationella ramen ska bidra till att uppfylla övergripande behov av generell kunskapsuppbyggnad för det kyrkliga kulturarvet. I *Nationellt program för kunskapsutveckling inom det kyrkliga kulturarvet*, som antogs av kyrkostyrelsen 2017, definieras fyra strategiska områden för kunskapsutveckling. De utmaningar och möjligheter Svenska kyrkan i framtiden står inför beskrivs också utförligt. En gång per år under perioden november-februari görs en utlysning då både kyrkliga enheter och organisationer utanför Svenska kyrkan har möjlighet att ansöka om kyrkoantikvarisk ersättning för projekt som leder till nationell kunskapsuppbyggnad.

För att uppnå en hög nytta och kvalitet för både Svenska kyrkan och det omgivande samhället är ett viktigt mål att de nationella kunskapsutvecklingsprojekten utförs tillsammans av flera parter som företräder olika organisationer och verksamheter. Vidare ska projektens resultat tillgängliggöras brett och utan vinstintresse.

Enligt de särskilt framtagna bedömningskriterierna ska de projekt som beviljas

- bidra till en nationellt relevant kunskapsuppbyggnad om de kyrkliga kulturminnena som motsvarar villkoren för kyrkoantikvarisk ersättning,
- ha en hög tillämpbarhet för de förvaltande enheterna och
- svara mot statens målsättning att Svenska kyrkan i samverkan med andra bedriver kunskapsuppbyggnad och metodutveckling inom kulturarvsområdet.

Regeringens syn på kunskapsuppbyggnad finansierad med kyrkoantikvarisk ersättning

I skrivelsen *Det kyrkliga kulturarvet* (rskr 2018/19:122), som beslutades av riksdagen som ett resultat av kontrollstationen 2019, tar regeringen upp de utvecklingsinsatser som finansierats med kyrkoantikvarisk ersättning. Som regeringen skriver ska ersättningen i huvudsak användas till kulturhistoriskt motiverade kostnader i anslutning till vård och underhåll av de kyrkliga kulturminnena. Vissa övergripande utvecklingsinsatser kan dock enligt regeringen ses som kulturhistoriskt motiverade kostnader eftersom de är en direkt förutsättning för en rationell och effektiv förvaltning av de kyrkliga kulturminnena. För förvaltningen är det centralt att det finns bredare historisk kunskap om det kyrkliga kulturarvets omfång, uppkomst, bruk och sammanhang. Att denna typ av kunskap förvaltas och att fortsatt kunskapsutveckling på vetenskaplig grund sker är enligt regeringen nödvändigt för en långsiktigt hållbar förvaltning av de kyrkliga kulturminnena. Regeringen framhåller att det är angeläget att både metodutvecklingsprojekt och bredare historisk kunskapsuppbyggnad kan vidareutvecklas i samverkan mellan Svenska kyrkan, myndigheterna på kulturmiljöområdet, forskningsfinansiärer, universitet och högskolor. De åtgärder som finansieras av kyrkoantikvarisk ersättning ska genomföras utifrån gedigen historisk kunskap och i förvaltningen ska huvudmannen kunna dra nytta av den senaste kunskapen om sådant som till exempel underhålls- och konserveringsmetoder. Därmed kan kunskapsuppbyggnad och metodutveckling av detta slag anses vara direkt motiverad av de åtaganden som följer av 4 kap. kulturmiljölagen.

I skälen för regeringens bedömning görs vissa förtydliganden då det gäller projekt som ingår som en del av bredare projekt som även innefattar inomkyrkliga frågor, till exempel om strategisk verksamhetsutveckling eller Svenska kyrkans bruk av kyrkobyggnader. Den avgränsade del som syftar till det övergripande målet att vårda de kyrkliga kulturminnena bör enligt regeringen kunna finansieras med kyrkoantikvarisk ersättning. Det handlar, enligt Svenska kyrkans mening, om projekt eller delar av projekt som tydligt främjar synen på kulturarvet som resurs för kyrka och samhälle och därmed skapar incitament för ett långsiktigt bevarande. Den kyrkoantikvariska ersättningen ska enligt villkor 14 inte användas till kostnader som Svenska kyrkan själv ska bära i form av löpande förvaltning, för allmän kompetensutveckling, administration, löpande tjänster och till att bedriva verksamhet.

Utlysning och beredning

Enheten för kulturarvsstöd vid avdelningen för fastigheter, kulturarv och service samordnar arbetet med nationella kunskapsutvecklingsprojekt inom kyrkligt kulturarv, tillsammans med en beredningsgrupp utsedd av generalsekreteraren. Beredningsgruppen ska ha kompetens inom programmets kunskapsområden, såsom historia, teologi, kulturarv, byggnadsvård, fastighetsförvaltning, pedagogik och hållbarhet. Ledamöterna granskar varje projektansökan och diskuterar vid beredningsgruppens möten projektens relevans och prioritet utifrån Svenska kyrkans *Riktlinjer och principer för bedömning av ansökningar om kyrkoantikvarisk ersättning till nationella kunskapsutvecklingsprojekt*.

Enheten för kulturarvsstöd har möjligheter att initiera och delta i projekt i en mindre omfattning om det bedöms att behov finns. Beredningsgruppen tar del av samtliga ansökningar och har möjlighet att komma med synpunkter på projektens relevans. Enheten för kulturarvsstöd ansvarar för att motivera de egeninitierade projektens prioritet i beslutsförslaget.

Vid utlysningen inför ramår 2022 inkom sju ansökningar, två förstudier, fyra nya kunskapsutvecklingsprojekt och ett fortsättningsprojekt, se tabell. Enheten för kulturarvsstöd vid nationell nivå är huvudsökande för projektet *Vetenskaplig konferens om de medeltida kyrktaken i Sverige, med utblickar mot Europa* och fortsättningsprojektet *Digitalt tillgängliggörande av Kyrkans föremål. Beskrivande lexikon* samt medsökande i förstudien *Mötesplats för Kulturarv-Lärande-Besöksnäring*. Ett förslag till fördelning med motiveringar remitterades till Riksantikvarieämbetet för yttrande och skickades till stiftet för påseende och eventuella synpunkter.

Riksantikvarieämbetets yttrande och beredningsgruppens sammanvägda bedömning

Riksantikvarieämbetet har i enlighet med villkoren för kyrkoantikvarisk ersättning getts möjlighet att yttra sig över beredningsgruppens förslag till fördelning. Riksantikvarieämbetet gör andra bedömningar vad gäller bifall och avslag för tre av ansökningarna. Riksantikvarieämbetet anser att projektet *Kvalitetssäkring av konservatorsarbeten inom Svenska kyrkan* och förstudien *Mötesplats för Kulturarv-Lärande-Besöksnäring*, som beredningsgruppen föreslår ska beviljas, bör avslås. Riksantikvarieämbetet tillstyrker däremot att projektet *Våra heliga rum* beviljas medel.

Beredningsgruppen har beaktat de argument som framförs och redovisar Riksantikvarieämbetets synpunkter för respektive projekt nedan. Det ska noteras att Riksantikvarieämbetet avstår från att kommentera två projekt i vilka enheter inom myndigheten är medsökande. I båda dessa fall bedömer beredningsgruppen att det är en tillgång och fördel för projektens genomföranden och måluppfyllelse att Riksantikvarieämbetet deltar i projekten.

Då det gäller projektet *Kvalitetssäkring av konservatorsarbeten inom Svenska kyrkan* har stor vikt lagts vid Riksantikvarieämbetets yttrande. Riksantikvarieämbetet påtalar utifrån myndighetens perspektiv flera brister, som enligt beredningsgruppen är väsentliga. Beredningsgruppen delar dock Riksantikvarieämbetets bedömning att bristerna bör kunna åtgärdas i en förnyad ansökan. När det gäller förstudien *Mötesplats för Kulturarv-Lärande-Besöksnäring* och projektet *Våra heliga rum* överväger av flera skäl andra argument än de Riksantikvarieämbetet framför och beredningsgruppen slutgiltiga förslag är att förstudien beviljas och projektet avslås. Förstudien har enligt enheten för kulturarvsstöd och beredningsgruppen god potential att utmynna i ett projekt som bidrar till att förbättra incitamenten att vårda och bevara det kyrkliga kulturarvet. Beredningsgruppen delar Riksantikvarieämbetets syn att projektet *Våra heliga rum* har möjligheter att bidra till att skapa intresse och ökad delaktighet hos människor för det kyrkliga kulturarvet. Den vaga kopplingen till pågående forskning inom kulturarvsbruk och pedagogik i kyrkorummet, liksom avsaknaden av förankring hos olika grupper av avnämare gör dock att beredningsgruppen föreslår att projektet avslås. De brister som finns i detta projekt bör kunna åtgärdas i en förnyad ansökan.

Riksantikvarieämbetets yttrande i sin helhet återfinns i ärendeakten.

Projektansökningar som beviljas ersättning

Materialteknisk undersökning av medeltida muralmålningar

Sammanfattning

Förstudie inom kunskapsutvecklingsområde 2 *Utveckling av konservering, hantverk och material inom kyrkliga kulturarv*. Huvudsökande Konservator Misa Asp AB. Medsökande

Kulturarvslaboratoriet Riksantikvarieämbetet, Camera Picta Konservering, Upplandsmuseet. Total kostnad: 247 640 kr. Ansökt KAE: 198 112 kr. Ansökt ersättningsnivå: 80 %.

Förstudien avser undersöka om moderna, fältmässiga, mobila, icke förstörande analysmetoder av muralmålningar kan inhämta tillräcklig kunskap om de material som har använts för att göra målningarna, jämfört med traditionell provtagning och laboratorieanalys. Kunskap om materialen är nödvändig för att välja och genomföra rätt konserveringsåtgärder. Under senare tid har de naturvetenskapliga analysmetoderna utvecklats, däribland möjligheter att göra icke förstörande analyser med hjälp av portabla analysinstrument för fältarbete. De nya analysmetoderna har också förbättrat möjligheterna att utföra tillförlitliga analyser på organiskt material i måleriet, något som tidigare varit svårt. Förstudien ska ge vägledning till framtida arbete och formulera förutsättningarna och relevansen för att genomföra ett större forskningsprojekt.

Motivering

En väl motiverad, genomarbetad förstudie med tydlig problemformulering som anknyter både till praktik och forskning inom området muralmåleri. Tillsammans har de medverkande en omfattande kunskap och erfarenhet av att arbeta med kyrkligt muralmåleri, materialundersökningar inför konservering samt att utföra konservering av desamma. Riksantikvarieämbetets kulturvårdslaboratorium är medsökande vilket ger goda möjligheter att säkra den vetenskapliga kvaliteten genom en ökad tillgång på referensmaterial, apparatur och analyskompetens.

Förstudien bedöms vara värdefull för framtida beslut om hur man varsamt och med hänsyn till ingående material och tekniker vårdar och åtgärdar kyrkligt muralmåleri. Förstudien har dessutom möjligheter att utmytna i ett för Svenska kyrkan relevant och tillämpbart projekt och som har potential att bli kostnadsbesparande. Genom fältarbeten i ett urval av kyrkor involveras den förvaltande församlingen och länsstyrelsen i förstudien vilket kan bidra till värdefulla aspekter att ta i beaktande inför formuleringen av ett nytt kunskapsutvecklingsprojekt.

Beslut

Bifall 198 100 kr. Ersättningsnivå uppgår till 80 %.

Dendrokronologi i Västergötlands kyrkor – digitalisering och forskning på de kyrkliga kulturarven

Sammanfattning

Nytt projekt inom kunskapsutvecklingsområde 4 *Användning och tillgängliggörande av det kyrkliga kulturarvet*. Huvudsökande Lunds universitet, Geologiska institutionen. Medsökande Västergötlands museum. Total kostnad: 448 473 kr. Ansökt KAE: 372 573 kr. Ansökt ersättningsnivå: 83 %.

Projektets mål är att systematiskt digitalisera data från tidigare tagna prover i västgötska kyrkor, utförda av det dendrokronologiska laboratoriet vid Lunds universitet. Parallellt undersöks och analyseras vad denna data, tillsammans med annat arkivmaterial om kyrkorna, kan berätta om kyrkornas byggnadshistoria med utgångspunkt i både humanistiska och naturvetenskapliga källmaterial och metoder. Arbetet möjliggörs genom tillämpning av olika forskningsdiscipliner och de sökandes organisatoriska tillhörighet, ett universitet och ett museum. Projektet kommer resultera i att analogt arkiverade data om Västergötlands kyrkor blir tillgängliga i en publik databas, SEAD, och att nya forskningsfrågor och forskningsresultat kan möjliggöras, utvecklas och spridas. Förutom digitalisering av data kommer en vetenskaplig artikel och en populärvetenskaplig text levereras av

projektet. Projektet knyter an till det pågående forskningsprojektet *Old wood in new light* som finansieras av Riksbankens jubileumsfond och som ska digitalisera dendrodata i SEAD i stor skala.

Motivering

Projektet har potential att vara av betydelse för Svenska kyrkan som beställare av dendrokronologiska undersökningar i framtiden. Projektets resultat förväntas stimulera den byggnadshistoriska forskningen liksom forskningsområdet dendrokronologi genom att på ett nytt sätt använda och ställa frågor till ett omfattande arkivmaterial som först och främst samlats in och analyserats för att svara på frågan när en byggnad är uppförd. Genom studien kan Svenska kyrkan ta del av tvärvetenskapligt framtagna exempel på vilken kunskap som går att få fram när ett insamlat material från ett större område undersöks. Resultaten kan används för att fördjupa beskrivningar och analyser av de kyrkliga kulturminnenas kulturhistoriska värden. Genom publiceringen i en publik databas blir det också möjligt för alla intresserade att själva göra sökningar i denna. Riksantikvarieämbetet tillstyrker med liknande argument att projektet beviljas och poängterar att det kan bidra både till vård och tillgängliggörande.

Att projektet undersöker en avgränsad region i landet bedöms inte vara någon nackdel ur ett nationellt perspektiv. En studie av ett mindre geografiskt område med fokus på generella resultat kan vara en fördel i detta fall. Det innebär lägre arbetskostnader samtidigt som undersökningsområdet är så pass omfattande att allmänna forskningsresultat kan uppnås. Projektets totala kostnader och den ansökta ersättningsnivån bedöms därför vara rimlig. Om projektet beviljas ska det i beslutet ställas villkor om att generella aspekter ska belysas i de resultat som sammanställs och levereras.

Beslut

Bifall 372 500 kr. Ersättningsnivå uppgår till 83 %.

Egeninitierade projekt som beviljas ersättning

Digitalt tillgängliggörande av Kyrkans föremål. Beskrivande lexikon

Sammanfattning

Fortsättningsprojekt inom kunskapsutvecklingsområde 4 *Användning och tillgängliggörande av det kyrkliga kulturarvet*. Huvudsökande Svenska kyrkan, enheten för kulturarvsstöd vid kyrkokansliet. Medsökande Göteborgs universitet, institutionen för kulturvård. Total kostnad: 614 293 kr. Ansökt KAE: 522 149 kr. Ansökt ersättningsnivå: 85 %.

Svenska kyrkans nationella nivå är tillsammans med institutionen för kulturvård vid Göteborgs universitet initiativtagare till detta projekt. Projektet är en fortsättning på det tidigare nationella projektet Tekniskt beskrivningslexikon över kyrkliga föremål som 2015 resulterade i publikationen *Kyrkans föremål*. Enligt avtal upprättat för huvudstudien äger Svenska kyrkan rätt att skapa en databas över materialet.

Det huvudsakliga syftet är att omvandla lexikonet till en digital databas som på en hemsida blir tillgänglig och sökbar för alla. Vidare kommer ett antal nya sakord att tillföras, befintliga sakord ses över och illustrationerna konverteras till digitalt format. Digitaliseringen förväntas öka tillgängligheten och underlätta användningen för församlingarna vid upprättandet och överföringen av analoga inventarieförteckningar till inventarieregistret Sacer. De kyrkliga föremålen är de enda kulturhistoriskt värdefulla lösa föremål som har ett specifikt skydd enligt kulturmiljölagen (1989:959).

Samhället har alltså i lag uttryckt att dessa föremål är av yttersta vikt att de bevaras för framtiden. Ett långsiktigt bevarande förutsätter dock att det finns en allmänt omfattad kunskap om vad föremålen berättar, inte bara för förvaltaren utan för en bred allmänhet. Kyrkliga föremål förmedlar teologins och kyrkans historia men berättar också i bred bemärkelse en historia om samhällets utveckling, mänskliga relationer och synsätt

Motivering

Projektet motiveras av församlingarnas behov av digitalt tillgängligt och uppdaterat stöd för kvalitetssäkring av arbetet med de lagstadgade inventarieförteckningarna, samt av Svenska kyrkans strävan att på ett bättre sätt nå ut med kunskap till allmänheten om de föremål som berättar allas historia. Svenska kyrkans kostnader i form av administrering av projektet samt utarbetandet av hemsidestexter som ger ett sammanhang till databasen, sker genom egen finansiering. Om projektet beviljas ska det i beslutet ställas villkor om att databasen är framtagen så att goda möjligheter till framtida länkning finns från andra söktjänster, i enlighet med Riksantikvarieämbetets önskemål.

Beslut

Bifall 522 140 kr. Ersättningsnivå uppgår till 85 %.

Vetenskaplig konferens om de medeltida kyrktaken i Sverige, med utblickar mot Europa

Sammanfattning

Projekt inom kunskapsutvecklingsområde 1 *Kyrklig kulturarvsförvaltning*.

Huvudsökande Svenska kyrkan, enheten för kulturarvsstöd vid kyrkokansliet.

Medsökande Kungliga Vitterhetsakademien och Riksantikvarieämbetet genom Kommittén för forskning om kyrkor. Total kostnad: 277 869 kr. Ansökt KAE: 94 476 kr. Ansökt ersättningsnivå: 34 %.

Svenska kyrkans nationella nivå är tillsammans med Vitterhetsakademien och Riksantikvarieämbetet initiativtagare till konferensen genom Kommittén för forskning om kyrkor. Syftet är att arrangera en vetenskaplig konferens inom forskningsområdet de medeltida kyrkornas taklag där resultat från aktuella projekt genomförda av stift, församlingar, museer och forskare presenteras. Konferensen riktar sig till aktörer inom Svenska kyrkan, kulturmiljövården och forskningen i både Sverige och Europa för att möjliggöra utbyte av kunskap och erfarenheter. Syftet är vidare att stimulera fortsatt kunskapsutveckling och skapa ett forum för att knyta kontakter mellan forskningsaktörer, Svenska kyrkan och kulturmiljövården i bred bemärkelse. För att sprida kunskaperna vidare till alla Svenska kyrkans nivåer och till allmänheten kommer konferensens presentationer att filmas och tillgängliggöras digitalt. Konferensen samfinansieras av de tre parterna i kommittén.

Motivering

Projektets mål att sprida ny kunskap och forskning om det kyrkliga kulturarvet, samt att med konferensen som metod främja den pågående kunskapsuppbyggnaden och uppmuntra fortsatta samarbeten bedöms angelägna och främja samverkan mellan kulturmiljövården, forskningen och Svenska kyrkan. Genom att filma konferensens föredrag och tillgängliggöra dessa digitalt blir det möjligt för såväl förvaltare som intresserad allmänhet att ta del av konferensens innehåll och få tillgång till ny kunskap. Genomförandet sker med hög andel egen finansiering av parterna.

Beslut

Bifall 94 470 kr. Ersättningsnivå uppgår till 34 %.

Mötesplats för Kulturarv – Lärande – Besöksnäring

Sammanfattning

Förstudie inom kunskapsutvecklingsområde 4. *Användning och tillgängliggörande av det kyrkliga kulturarvet*. Huvudsökande Uppsala domkyrkoförsamling. Medsökande Svenska kyrkans nationella nivå, enheten för kulturarvsstöd. Total kostnad: 250 072 kr. Ansökt KAE: 100 000 kr. Ansökt ersättningsnivå: 40 %.

Uppsala domkyrkoförsamling och Svenska kyrkans nationella nivå är initiativtagare till förstudien. Syftet är att med bas i Uppsala domkyrkas resurser och förutsättningar genomföra en förstudie där frågor kring vård, bruk och tillgänglighet uppmärksammas och de möjligheter som de tillsammans öppnar analyseras. Förstudien innefattar tre till fyra tematiska rundabordssamtal eller seminarier med inspirationsföreläsare och inbjudna gäster från Svenska kyrkan, myndigheter, museer och besöksnäring, som genom sin verksamhet bidrar med olika perspektiv på bevarande, användning och utveckling av kulturarvet. Kunskapssökandet lägger särskild vikt vid på kyrkligt kulturarv i relation till lärande och besöksnäring, perspektiv som kan ligga till grund för ansökan om ett huvudprojekt, där Svenska kyrkans framtida arbete med kulturarvet som ansvar och resurs utvecklas. Förstudien ska ringa in områden och medsökanden inför ansökan av medel för 2023.

Motivering

Riksantikvarieämbetet avstyrker förstudien med argumenten att förstudiens koppling till syftet med den kyrkoantikvariska ersättningen är svag och likaså kopplingen mellan projektets syfte och förväntade resultat. Riksantikvarieämbetet anser att beskrivningen av hur förstudien ska bidra till att bevara, använda och utveckla det kyrkliga kulturarvet är bristfällig och att det är tveksamt om resultaten kommer att vara relevanta för en huvudstudie eftersom förstudien utgår från förhållanden i en församling.

Enheten för kulturarvsstöd och beredningsgruppen gör en annan bedömning. Förstudien adresserar angelägna och aktuella frågor kring förutsättningarna och långsiktigheten i omhändertagandet av de kyrkliga kulturminnena, främjar synen på kulturarvet som resurs för kyrka och samhälle samt söker former för samverkan och tillgängliggörande utanför de för kyrkan gängse kontaktytorna och kanalerna. Domkyrkorna utgör katedraler och samlande resurser i respektive stift liksom i hela Svenska kyrkan. De har en särställning historiskt, teologiskt och i det praktiska kyrkolivet. I Uppsala domkyrkoförsamling finns praktisk erfarenhet och kunskap om hur det är att samtidigt vara kyrka, kulturminne och besöksmål.

Den kyrkliga arbetsinsatsen i projektet sker genom egen finansiering. Om projektet beviljas medel bör det i beslutet ställas villkor om att förstudiens resultat ska vara användbara och tillgängliggöras för hela Svenska kyrkan.

Beslut

Bifall 100 000 kr. Ersättningsnivå uppgår till 40 %.

Projektansökningar som ges avslag

Kvalitetssäkring av konserveringsarbeten inom Svenska kyrkan

Sammanfattning

Nytt projekt inom kunskapsutvecklingsområde 2 *Utveckling av konservering, hantverk och material inom kyrkliga kulturarv*. Huvudsökande Nordiska konservatorsförbundet Sverige (NFK-S). Medsökande Göteborgs universitet, institutionen för kulturvård och Kyrkans fastighetsamverkan Stockholm (KFS). Total kostnad: 1 783 944 kr Ansökt KAE: 1 507 444 kr. Ansökt ersättningsnivå: 84 %.

Projektet avser utreda processerna kring hur konserveringsarbeten inom Svenska kyrkan beställs, upphandlas, utvärderas och kvalitetssäkras. Projektets mål är att kartlägga och analysera nuläget, peka på möjliga förbättringsområden samt att med utgångspunkt i denna analys komma med förslag på olika åtgärder. Konsekvenserna av förslagen kommer ska bedömas. Projektet kommer att göra jämförelser med den internationella utvecklingen. Arbetet kommer i huvudsak att genomföras av konservatorer aktiva i Nordiska konservatorsförbundet och därutöver medverkar i arbetsgruppen forskare och lärare vid Institutionen för kulturvård, Göteborgs universitet, samt fastighetsförvaltare från Kyrkans fastighetssamverkan, Stockholm. Därutöver är tanken att inrätta en referensgrupp där både församlingar/pastorat, stift, Riksantikvarieämbetet, länsstyrelser, konservatorer, hantverkare ges möjlighet att delta, för att få frågorna allsidigt belysta.

Motivering

Beredningsgruppen anser att projektet i sin problemformulering har identifierat behov som är angelägna att närmare kartlägga och utreda för både ägare/beställare, tillståndsgivande myndigheter och praktiserande konservatorer. Riksantikvarieämbetet gör samma bedömning men anser att de otydligheter och bristfälliga underlag som finns i projektansökan bör ligga till grund för avslag trots att frågan är angelägen. Precis som Riksantikvarieämbetet har beredningsgruppen uppmärksammat brister i projektets omvärldsanalys, förankring och implementeringsfas. Beredningsgruppen anser att bristerna delvis skulle kunna avhjälpas genom att referensgruppen är sammansatt så att den kan bistå med ett tillräckligt tillförlitligt kunskapsunderlag och en omvärldsanalys som omfattar hela landet. Projektet har då möjligheter att bidra till en god praktik i framtida arbete.

Riksantikvarieämbetet anser att utgångspunkterna för projektet är svagt redovisade, bland annat utpekade länsstyrelser och förvaltare som okunniga utan stöd för påståendet, och att projektet bör kompletteras med förtydliganden kring kulturmiljöperspektiv, tillsynsmyndighetens roll och implementeringen av de råd och riktlinjer som tas fram. Med hänsyn till att Riksantikvarieämbetets och länsstyrelsernas deltagande i projektet är en förutsättning för dess förmåga att nå relevanta resultat är beredningsgruppens sammanvägda bedömning att projektansökans brister bäst åtgärdas i en förnyad ansökan.

Beslut

Avslag.

Våra heliga rum. Historia, nutid, framtid.

Sammanfattning

Nytt projekt inom kunskapsutvecklingsområde 4 *Användning och tillgängliggörande av det kyrkliga kulturarvet*. Huvudsökande Institutionen för musik och bild, Linnéuniversitet. Medsökande Växjö

stift, Sockenkyrkonätverket. Total kostnad: 2 064 129 kr. Ansökt KAE: 805 129 kr. Ansökt ersättningsnivå: 39 %.

Projektet syftar till att förmedla kunskap om det kyrkliga kulturarvet till nya kategorier av medborgare. Projektets genomförande ska resultera i två olika böcker, en introduktion till kyrkorna som kulturarv och en akademisk bok om medeltida kyrkokonst i Småland. Introduktionsboken ska beskriva kyrkorummets i en historisk kontext och relatera till gestaltning och upplevelser av heliga rum generellt och över konfessionsgränserna. Avsikten är att på detta sätt nå och intressera såväl yngre personer som personer med invandrarbakgrund för det kyrkliga kulturarvet. Den akademiska publikationen ska behandla medeltida kyrkor i Småland ur hermeneutiskt, fenomenologiskt och antropologiskt inspirerade utgångspunkter med fokus på kyrkorummets och objektens rituella och sociala funktionalitet. Den ska publiceras på engelska. Målet är att den akademiska publikationen ska inspirera till fortsatt forskning som på sikt kan främja mångfald och integrering.

I huvudsak genomförs projektet genom en forskares fältstudier i medeltida kyrkor, litteraturstudier, studiebesök och deltagande i religiösa ceremonier i muslimska och judiska miljöer samt genom workshops med de medverkande samarbetsparterna Växjö stift och Sockenkyrkonätverket. Enligt ansökan avses kyrkoantikvarisk ersättning finansiera introduktionsboken i sin helhet medan den akademiska boken finansieras av den del av forskarens tjänst som avsatts för forskning, vilket därmed utgör medfinansiering i projektet.

Motivering

Projektets intention att öka angelägenheten och intresset för det kyrkliga kulturarvet hos målgrupper som har en svag relation till det kyrkliga kulturarvet bedömer beredningsgruppen som både viktig och angelägen. Forskning inom detta område är betydelsefull för både Svenska kyrkan och kulturmiljövården. Den främjar synen på det kyrkliga kulturarvet som allas, vilket i förlängningen ger legitimitet till de kyrkliga kulturminnenas skydd.

Riksantikvarieämbetet lyfter fram att ansatsen att undersöka kyrkorummets utifrån hermeneutiskt, fenomenologiska och antropologiska perspektiv fristående i förhållande till inomkyrkliga perspektiv är intressant och de tillstyrker ansökan. De anser att tillämpningen av Actor Network Theory empiriskt deskriptiva förhållningssätt kan leda till ett värdefullt komplement i förståelsen av kyrkomiljöernas funktion och betydelse för en bredare allmänhet. Beredningsgruppen är enig om att dessa perspektiv är mycket intressanta. Den svaga kopplingen till för området relevanta forskningsmiljöer och det faktum att projektet i huvudsak kommer att bedrivas av en enskild forskare gör att beredningsgruppen vidmakthåller att projektet bör avslås. Projektets samarbetspartners och deras insatser i projektet är vagt formulerade, liksom beskrivningarna av genomförandet som ska bygga på kontakt och dialog med olika grupper. Det finns även svagheter i motiveringarna kring efterfrågan på de slutprodukter som projektet ämnar leverera hos de tilltänkta avnämarna Svenska kyrkan, utbildningsväsendet och akademien, vilket skulle kunna avhjälpas om dessa mer aktivt involverades i projektets ansökan. Bristerna bör kunna åtgärdas i en förnyad ansökan.

Beslut

Avslag.